

whenua. E shakaanga ana e ia na ngakau o nga kipi ki te mea i tana i pai ai. Nana i shakaoho te ngakau o Akubata kia taketia te ao, a nana ano i shakaanga a Hohepa raua ko Meri kia haere ki Peterehema. Kihai a Akubata raua ko tona kai shakaahere ko Hairinia i shakaaro he kai shakarite kau raua i nga shakahau a te kipi o nga kipi. Kihai raua i matou e shakatakoto ana raua i te turanga o te kiritanga nui o te Karaiti e tau ai ki raro i a ia nga kiritanga katoa o te ao a te ra e rite ai. Ka rite ki ta Ihaia i mea ai, "Kahore ia ana shakaaro penei, kihai hoki tona ngakau i mea ki te penei." (Iha. 10°).

HE AHA TATOU I KIIA AI ME MAORI.

Ki te Etita o Te Pipiharauroa.

E HOA e Te Waaka Te Ranni o Ruatoki. Tena koe. Tenei kua kite iho i to patai i roto i te *Pipi* nama 151, wharangi 7, me to hopu ano i taua patai pai tika hoki, e ngari kai to hopu, ahua haua ana tera. Kaati au atu pea ua taua nei i te mea tonu e hopu ana. Inahoki au ka hopu ano i to patai, ana haua taku utu auatu, tenei pea kai tetahi atu te hopu pai, tika, marama. Ko to patai tenei:

He aha tatou i kiia ai he Maori? ko te hopu tenei. I te wa i tae mai ai a Kapene Kuki ki Turanga kua pau ana taewa, e aha nei e toe ana. Ka ui ia ki nga tagata o reira, kaore ranei he puteito? Ka ki atu nga tagata he pena ano kei konei. Ka ui a Kapene Kuki he aha te ijoa? Ka ki atu nga tagata ra ko te ijoa o ena mea he maori. Katahi a Kapene Kuki ka ki ki ona hoa, ko enei tagata he *Maori!*

A e ki nei koe kaore ou pouri ki te tapanga te pakeha nei i o tatau ijoa ki te taewa maori. E ngari e te hoa me te mea nei e rua o hopu i te patai i pataia nei e koe. Inahoki e ki ana koe i raro iho nei, he mea fitiro na aku koroua o runga ia Matatua nei, ki te ma o te kanohi o te pakeha, he rite hoki no te ma ki aku kakahu, na reira ka kiia atu e au he Pakeha ko taua mea hoki he harakeke, koia nei i tapuia ai e tetahi taua mea ma, he Pakeha.

E hoa, ano ia ki au o hopu he korero purakau (he paki waitara). Ki taku mahara noa i roto i toku kuaretanga kaore a te Maori taewa, e ngari na Kapene Kuki me nga mea i muri mai i a ia, i mau mai tenei kai. Tetahi kaore ano au i rogo he "Maori" te ijoa o tetahi taewa, a me te mea nei he porangi a Kapene Kuki; inahoki i tona patai e ai ki a koe, he aha te ijoa o enei mea, ha kiia atu e nga tagata ra he Maori, katahi a Kapene Kuki ka ki atu ki ona

hoa he Maori. I rite ki te tagata e patai ana ki te hoiho, ka kiia mai he hoiho, katahi te kai patai ka ki e! He kau te mea nei: i pena ra te ahua. Tetahi o hopu he ma no kakahu i rite te kanohi pakeha ki o kakahu te ma i tapuia ai Pakeha. Mei kiia pea Pake, Pora, Tarahau, Faepaeroa, Mahiti ranei te ijoa mo te pakeha katahi ka rite ki to hopu. Kaati mo au e te hoa rangatira Kauaka hei pa pouri mai mo aku kupu shakahe i tau hopu; akuanei hoki koe whiri ai i te kupu shakahe mo taku hopu, a e koe hoki au e pouri ki te kitea mai te he ka shakahe a ka homai he kupu marama, kia otti pai ai. Ka timata nei au te utu i te patai.

MAORI.

No mua iho tenei ijoa Maori, no mua noa atu i a Kapene Kuki tenei kupu, wai maori. Na te kore tote i roto i te wai i kiia ai he wai maori. Na te toto i roto i tetahi wai i kiia ai he waitai. I o matou tipuna ia Wakarara raua ko Pakira ka tekau shakatipuranga no aua noa a atu i a Kapene Kuki) ka ki atu tetahi, "Kaore koe e kaha i au i tuatia hoki koe ki te waitai." Ka ki atu tetahi, "Kaore koe e ora i au i tuatia hoki koe ki te wai maori." E shakataukitia ana e konei te marino o te moana tote, "Taukutu he marino me te mea tonu tera he wai maori." E kiia ana te ijoa Maori ki nga mea ngawari noa iho e kiia ana, "Ehara he mea maori noa iho; ehara he tohanga maori noa."

Te Maori he mea no uta nei. E kiia ana te koau o te mona he koau waitai; to uta he koau wai maori. Ki au no mua noa atu tenei ijoa te Maori. Ko o Harekauri nga Moriori (Maoriori). Kaati e rite ana tenei ijoa te Maori, ki te kupu Pakeha nei "Native," ara tagata whenua. E kiia ana nga taro tashito, he taro Maori, na te Pakeha, na nga hoia, etahi taro i mau mai, na kona i kiia ai he taro hoia. Pena ano o mua kumara, ka kiia he kumara Maori. Pena ano nga kiore o mua, kiore Maori. Pena ano nga kuri tabito, kuri Mori, ara Maori.

I te taenga mai o te pakeha ki te Motu nei kaore a te Maori taewa, ko te kai he paratawhiti te taenga mai nei o te pakeha, ka tae mai te taewa; ka shakamatan a Datiporou ki te kai i te taewa; ka rogo he rite tonu te reka o te taewa ki te para, ka ki nga tagata, katahi nei te para reka. Na kona i nobo ai te ijoa o tena kai ki a Datiporou nei he parareka. Na kiia taua kai kotahi ano e koutou he taewa; ki Waikato me era atu wahi mo taua kai kotahi ano he riwai; ki a Dapuhi he parete; ki a matau he parareka. Kaati me shakamatau au ki te utu i te patai.

PAKEHA.

Te Turehu he iwi ma e kiia ana e nga kaumatua,